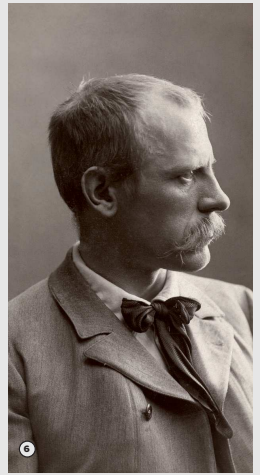

1 **IDRETT** er et særnordisk begrep, opprinnelig sammensatt av substantivene «id» og «prøtt». Førsteleddet «id» betyr syssel eller gjerning og finnes i dag igjen i det beslektede begrepet gidde (orke). Andreleddet «prøtt» betyr kraft eller utholdenhet og finnes i dag igjen i det beslektede begrepet trøtt (tret, sliten, dvs. mangel på kraft eller utholdenhet).

Kilde: Wikipedia / Falk og Torp (1991): Etymologisk ordbog over det norske og det danske sprog.

5 Både skigåing og bueskyting har blitt drevet med siden steinalderen, men kan det kalles idrett? Kanskje lekte og konkurrerte de seg imellom også den gang, men noen organisert aktivitet var det neppe.

995

1 Norges eldste ski ble funnet i Vefsn i Nordland og er datert til å være fra en gang mellom 3343 og 2939 fvt.

2 Denne helleristningen fra Alta viser en skiløper som jakter på elg med pil og bue.

3 Guden Ull fra norrøn mytologi illustrert på et Islands manuskript fra 1700-tallet. Ull har også blitt kalt skigud, buegud og jaktgud og skal ha vært så god på ski at ingen kunne kappes med han. Han var også en flink bueskytter og krigsr.

4 Erik Werenskiolds tegning av Olav Trygvasson. I følge Snorre var Olav Trygvasson «den beste i alle slags idretter av alle de menn det går fraasn om i Norge». Da Werenskiold skulle tegne Olav brukte han Fridtjof Nansens som modell.

5 I skiløperkompaniene på 17- og 1800-tallet ble det bl.a. konkurrert i den ganske krevende øvelsen skiskyting i fart.

6 Fridtjof Nansen var i likhet med Centralforeningen også skeptisk til fokusert konkurranse og rekorder som begynte å bres seg i idretten på begynnelsen av 1900-tallet. I årsberetningen for Centralforeningen fra 1902/03 skriver han: «Ov idrett, men sky sport og alskens rekorder».

Foto: Ludvig Forbech / Oslo Museum

Hvor kommer idretten fra?

IDRETT SOM MENNESKELIG AKTIVITET kan spores tusenvis av år tilbake, også før de olympiske lekene i antikkens Hellas som er opphavet til dagens olympiader. I Norden kjenner vi til at det å beherske idretter hadde stor status i vikingtida. Idrett omfattet da både åndelige og legemlige ferdigheter, og noen av dem kunne være livsnødvendig å beherske. I et hyllingskvad til han som blir regnet som den siste norske vikingkongen, Harald Hårdråde (1015-1066), ramses det opp åtte idretter han mente han utmerket seg i: Diktning, ridning, svømming, skiløping, bueskyting, roing, harpespill og å fremføre dikt.

ETTERHVERT SOM KRISTENDOMMEN fikk fofeste mistet mange av idrettene fra vikingtiden sin status. Kristendommen ga det åndelige forrang foran det kroppslige, og idretter som dyrket kroppen, eller var forbundet med hedensk tro, ble forbudt eller mistet prestisje. Men blant vanlige folk hadde de fysiske idrettene fortsatt status, og i lokale sammenhenger fortsatte aktivitetene.

IDRETT OG MILITÆRE AKTIVITETER har ofte vært nært knyttet sammen, noe som var tilfellet både i antikkens Hellas og i vikingtiden.

Da Norge var underlagt Danmark på 1700-tallet ble det opprettet militære skiløperkompanier som blant annet konkurrerte i skiskyting og langrenn. Etter at Norge kom i union med Sverige i 1814 ble det mindre behov for disse og de ble derfor nedlagt i 1826. Samtidig vokste nasjonalismen og ønsket om en selvstendig nasjonalstat i Norge. En bølge av foreninger til allmennnyttige formål oppsto i midten av århundret, og i kjølvannet av den ble Centralforeningen for udbredelse av legemsøvelser og vaabenbrug dannet 15. mars 1861. Centralforeningen hadde som motto å utdanne dyktige fedrelandsforsvarere, og skytterlagene sto sentralt i det som skulle bli forløperen til Norges idrettsforbund.

CENTRALFORENINGEN HJALP TIL med dannelsen av skytterlag og å skaffe tilveie våpen, og dette skulle bli norsk idretts første massebevegelse. I Meldal ble det dannet skytterlag i 1871 med Jon E. Foss som formann. Foss hadde militær-faglig bakgrunn og stor interesse for skytesaken. Skytterlaget omfattet først hele Meldal, men ble etter hvert oppdelt i roder (kretser). Rodene kom og forsvant i takt med aktiviteten i skytterlaget som var veldig varierende på slutten av 1800-tallet.

PÅ 1880-TALLET ble det dannet mange folkevæpningssamlag som sto i opposisjon til Centralforeningen som ble oppfattet som elitistisk og konservativ. For å få kontroll med folkevæpningssamlagene opprettet Forsvarsdepartementet Det Frivillige Skyttervesen i 1893. Skytterlagene ble pålagt å melde seg inn der om de skulle fortsette å få statsstøtte, og det gjorde også Meldal skytterlag.

ETTER AT CENTRALFORENINGEN MISTET SKYTTERNE til Det Frivillige Skyttervesen ble navnet endret til Centralforeningen for Udbredelse av Idret. Senere kom flere navneendringer, i 1910 til Norges Riksforbund for Idret og i 1919 til Norges Landsforbund for Idrett. Bakgrunnen for navneendringene var at staten grep inn på grunn av strid om formålet med idretten. Striden dreide seg om at den folkelige idretten utviklet seg i retning av mer fokus på konkurranse og rekorder, mens Centralforeningen, holdt på de gamle idealene om at allsidighet, stil, «fædrelandsinn» og militær nytte skulle stå sentralt.